

Sygn. akt III KRS 1/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania J. C.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 listopada 2014 r., nr (...) w przedmiocie przeniesienia na inne miejsce służbowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 lipca 2016 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Pismem (decyzją) z dnia 6 listopada 2014 r., (...), Minister Sprawiedliwości, na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 481), przeniósł z dniem 1 stycznia 2015 r. sędziego Sądu Rejonowego w S. J. C. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S.

Od tej decyzji sędzia J. C. wniósł do Sądu Najwyższego odwołanie, w którym zarzucił naruszenie: 1) art. 7, art. 8 ust. 1 i 2 oraz art. 180 ust. 2 Konstytucji RP

przez przeniesienie na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S., mimo „braku stosownego orzeczenia sądu zapadłego w przypadkach określonych w ustawie” i w następstwie „rażącego pogorszenia sytuacji osobistej” oraz 2) „brak zawarcia w zaskarżonej decyzji szczegółowego i rzeczowego uzasadnienia, to jest koniecznego elementu rozstrzygnięcia w zakresie praw i obowiązków obywatela przewidzianego przez wszystkie procedury obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej porządku prawnego”. Odwołujący się wniósł o „uchylenie z urzędu przez Ministra Sprawiedliwości” zaskarżonej decyzji i „określenie miejsca służbowego w Sądzie Rejonowym w S.”, ewentualnie o zmianę zaskarżonej decyzji i przeniesienie odwołującego się na stanowisko sędziego w Sądzie Rejonowym w T.

W pisemnej odpowiedzi na odwołanie Minister Sprawiedliwości przedstawił stanowisko, zgodnie z którym zaskarżona decyzja została wydana w oparciu o obowiązujące regulacje prawne, w związku z czym nie zachodzą podstawy do jej uchylenia (zmiany). O przeniesieniu sędziego J. C. do nowo tworzonego Sądu Rejonowego w S. zadecydowało „możliwie obiektywne kryterium”, w tym okoliczność, że odwołujący się do dnia 31 grudnia 2012 r. pełnił urząd w Sądzie Rejonowym w S. (zniesionym w dniu 1 stycznia 2013 r.).

Postanowieniem z dnia 18 lutego 2015 r. Sąd Najwyższy odroczył rozpoznanie odwołania do czasu rozstrzygnięcia sprawy III KRS 184/13 (z odwołania J. C. od decyzji Ministra Sprawiedliwości przenoszącej tego sędziego do Sądu Rejonowego w S.). Wyrokiem z dnia 27 lipca 2016 r. Sąd Najwyższy uchylił decyzję z dnia 20 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zaskarżona decyzja nie została wydana na podstawie art. 75 § 2 pkt 1 i § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm., dalej: Prawo o u.s.p.), ale w oparciu o szczególną podstawę prawną wynikającą z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 481; dalej: ustawa z dnia 14 marca 2014 r.). Zgodnie z tym przepisem, Minister Sprawiedliwości, dokonując po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy

zmian w organizacji sądownictwa, polegających na dostosowaniu istniejącej struktury sądownictwa do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą, może przenieść w drodze decyzji sędziego wydziału zamiejscowego sądu rejonowego, który w wyniku zmian wprowadzonych niniejszą ustawą zostanie zniesiony, do sądu tworzonego w wyniku dostosowania struktury sądów do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą, bez jego zgody.

2. Prawidłowe odczytanie normy prawnej wyrażonej w tym przepisie wymaga przypomnienia, że z dniem 1 stycznia 2013 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1121; dalej: rozporządzenie z dnia 5 października 2012 r.). Rozporządzeniem tym Minister Sprawiedliwości zniósł łącznie 79 sądów rejonowych działających na obszarze całego kraju, w tym Sąd Rejonowy w S. (§ 1 pkt 7 lit. d). Z kolei, w rozporządzeniu z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1223 ze zm.; dalej: rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r.), ustalono obowiązujące od 1 stycznia 2013 r. siedziby i obszary właściwości wszystkich sądów powszechnych. Na podstawie § 3 pkt 12 lit. f tego rozporządzenia właściwością miejscową Sądu Rejonowego w S. (działającego w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w K.) zostało objęte miasto S. oraz gminy: B., D., K., K., Ł., Ł., O., O., O., P., R., S., S., S., W. i Z.. Na podstawie art. 19 § 1 Prawa o u.s.p. Minister Sprawiedliwości wydał również zarządzenie z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych oraz zmiany zarządzenia w sprawie utworzenia wydziałów w sądach rejonowych (Dz.Urz.MS z 2012 r., poz. 168). Zgodnie z § 2 pkt 7 lit. d, tego zarządzenia Minister Sprawiedliwości utworzył z dniem 1 stycznia 2013 r. w Sądzie Rejonowym w S. cztery wydziały zamiejskowe (VI Zamiejskowy Wydział Cywilny, VII Zamiejskowy Wydział Karny, VIII Zamiejskowy Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych) - wszystkie z siedzibą w S..

3. W następstwie zgłaszanych po dniu 1 stycznia 2013 r. licznych postulatów w zakresie konieczności przeprowadzenia kolejnej reorganizacji sądownictwa powszechnego (na szczeblu rejonowym) doszło do uchwalenia ustawy z dnia 14

marca 2014 r. Ten akt prawny, który wszedł w życie 15 lipca 2015 r., opierał się na projekcie przedłożonym przez Prezydenta RP (druk nr 1509 Sejmu RP VII kadencji). Przedmiotem wcześniejszych prac legislacyjnych był obywatelski projekt ustawy o okręgach sądowych sądów powszechnych oraz o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk nr 804 Sejmu RP VII kadencji). Prace nad tym projektem zakończyły się uchwaleniem ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o okręgach sądowych sądów powszechnych, ale Prezydent RP skutecznie zgłosił weto wobec tej ustawy.

W uzasadnieniu projektowanych zmian w zakresie organizacji sądownictwa powszechnego Prezydent RP stwierdził, że problem, jaki ujawnił się w związku z likwidacją od 1 stycznia 2013 r. 79 sądów rejonowych, wymusza przyjęcie takich rozwiązań normatywnych, które w przyszłości pozwolą zracjonalizować proces podejmowania decyzji w zakresie tworzenia i likwidacji sądów rejonowych. Prezydent RP zwrócił uwagę, że rezultatem braku skutecznego dialogu społecznego i niewypracowania kompromisowego rozwiązania było złożenie obywatelskiego projektu ustawy (druk sejmowy nr 804), który przewidywał „przywrócenie zlikwidowanych sądów” oraz zakładał zmianę zasad tworzenia sądów przez pozbawienie Ministra Sprawiedliwości kompetencji do tworzenia i znoszenia sądów powszechnych i „przeniesienie” tego uprawnienia na Sejm RP. Prezydent RP zwrócił jednak uwagę, że konstrukcja wprowadzająca regułę tworzenia (znoszenia) wszystkich sądów rejonowych w drodze ustawy (co przewidywał projekt obywatelski) jest wadliwa (nieracjonalna). W ocenie projektodawcy lepszym rozwiązaniem jest przyjęcie zasady, zgodnie z którą tworzenie przez Ministra Sprawiedliwości sądów rejonowych będzie uzależnione - zasadniczo - od spełnienia dwóch kumulatywnych kryteriów: 1) liczby osób zamieszkałych na obszarze właściwości danego sądu oraz 2) ilości spraw, które w trakcie roku kalendarzowego wpływają do sądu. Według projektodawcy wprowadzenie kryterium liczby mieszkańców (60.000) przy rocznym wpływie spraw kształtującym się na poziomie 7.000 może oznaczać, że zostanie utworzonych 17 (z 79 uprzednio zlikwidowanych) sądów rejonowych. Ponadto, w miejscowościach zamieszkałych przez mniejszą liczbę osób, w których roczny wpływ spraw wynosiłby co najmniej 7.000 - opcjonalnie - mogłoby zostać utworzonych kolejnych

10 sądów rejonowych.

4. Propozycjom zgłoszonym przez Prezydenta RP nadano ostateczny kształt w art. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Na podstawie tego przepisu w istotny sposób zmodyfikowano dotychczasową treść art. 10 Prawa o u.s.p. przez dodanie czterech paragrafów (§ 1a-§ 1d). Według aktualnego brzmienia art. 10 § 1a-§ 1d Prawa o u.s.p., sąd rejonowy tworzy się dla obszaru jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez co najmniej 50.000 mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5.000 w ciągu roku kalendarzowego, z zastrzeżeniem § 1b-1d (§ 1a); sąd rejonowy może być utworzony dla jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez mniejszą niż 50.000 liczbę mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5.000 w ciągu roku kalendarzowego (§ 1b); sąd rejonowy może być utworzony według kryteriów określonych w § 1b tylko wtedy, gdy zmiana obszaru właściwości sądu rejonowego właściwego dla tej gminy lub gmin nie spowoduje, że istniejący sąd rejonowy nie będzie spełniał kryteriów określonych w § 1a lub 1b (§ 1c); sąd rejonowy może zostać zniesiony, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających w ciągu kolejnych 3 lat nie przekracza 5.000 w każdym roku kalendarzowym (§ 1d).

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., Minister Sprawiedliwości został zobowiązany, w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, do wydania aktów wykonawczych dostosowujących strukturę organizacyjną sądownictwa powszechnego do kryteriów określonych w art. 10 Prawa o u.s.p. (w jego brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 marca 2014 r.), w zakresie zmian w tej strukturze, wprowadzonych z dniem 1 stycznia 2013 r. W tym przypadku za rok kalendarzowy, o którym mowa w art. 10 § 1a i 1b Prawa o u.s.p., należało przyjąć rok 2012.

Dla porządku wypada również odnotować, że w myśl art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., sądy rejonowe utworzone na podstawie aktów wykonawczych, o których mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy, dla gmin stanowiących obszar właściwości miejscowej wydziałów zamiejscowych sądów rejonowych, z

dnem ich utworzenia stają się sądami właściwymi dla spraw, które wpłynęły do tych wydziałów.

W dniu 7 października 2014 r. (a więc w terminie określonym przez art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., bo ustawa weszła w życie 15 lipca 2014 r.) Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie w sprawie utworzenia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1404; dalej: rozporządzenie z dnia 7 października 2014 r.), na podstawie którego z dniem 1 stycznia 2015 r. zostało utworzonych 41 sądów rejonowych, w tym Sąd Rejonowy w S. (§ 1 pkt 7 lit. b w związku § 2).

5. Prawidłowa wykładnia art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. prowadzi zatem do następujących wniosków: Po pierwsze, Minister Sprawiedliwości był uprawniony do przeniesienia sędziego bez jego zgody w szczególnym trybie, o którym mowa w tym przepisie tylko wtedy, gdy przeniesienie miało związek ze „zmianami w organizacji sądownictwa, polegającymi na dostosowaniu istniejącej struktury sądownictwa do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą”. Po drugie, przeniesienie sędziego mogło nastąpić jedynie wówczas, gdy Minister Sprawiedliwości dokonał zmian struktury sądownictwa celem jej dostosowania do wytycznych wynikających ze znowelizowanego art. 10 § 1-§ 1d Prawa o u.s.p., po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Po trzecie, decyzja o przeniesieniu sędziego, mogła zostać wydana wyłącznie wobec sędziego wykonującego zadania służbowe w wydziale zamiejscowym sądu rejonowego, który został zniesiony przez Ministra Sprawiedliwości w następstwie zmian struktury sądownictwa wprowadzonych ustawą z dnia 14 marca 2014 r. Po czwarte, przeniesienie takiego sędziego było możliwe tylko do sądu, który został utworzony w związku z koniecznością dostosowania struktury organizacyjnej sądów powszechnych do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r.

A *contrario* przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe (do innego sądu) w trybie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. nie było możliwe: 1) gdy nie pozostawało w związku z koniecznością dostosowania przez Ministra Sprawiedliwości istniejącej struktury sądownictwa powszechnego (na szczeblu rejonowym) do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r.; 2) jeśliby

miało zostać dokonane w ramach drugiej (kolejnej) po wejściu w życie ustawy z dnia 14 marca 2014 r. zmiany struktury sądownictwa w celu wdrożenia dyrektyw wynikających ze znowelizowanego art. 10 Prawa o u.s.p.; 3) jeśli przenoszony sędzia nie wykonywał zadań służbowych w wydziale zamiejscowym sądu rejonowego, który został zniesiony przez Ministra Sprawiedliwości w następstwie zmian struktury sądownictwa powszechnego na szczeblu rejonowym; 4) gdyby sędzia miał zostać przeniesiony do innego sądu rejonowego niż ten, który został utworzony w związku z koniecznością dostosowania przez Ministra Sprawiedliwości struktury organizacyjnej sądów powszechnych do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r.

6. Z okoliczności rozpoznawanej sprawy wynika, że pierwotnie, to jest do dnia 31 grudnia 2012 r., odwołujący się sędzia pełnił urząd w Sądzie Rejonowym w S., czyli w jednostce organizacyjnej wymiaru sprawiedliwości, która została zniesiona z dniem 1 stycznia 2013 r. na mocy rozporządzenia z dnia 5 października 2012 r. W związku z powyższym sędzia J. C. został przeniesiony z dniem 1 stycznia 2013 r. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S. (decyzja w tym przedmiocie stanowiła przedmiot odwołania w sprawie III KRS 184/13), a zgodnie z ustalonym w tym sądzie podziałem czynności wykonywał zadania służbowe w zamiejscowym wydziale karnym z siedzibą w S.. W związku z koniecznością dostosowania istniejącej (od 1 stycznia 2013 r.) struktury sądownictwa powszechnego do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. Minister Sprawiedliwości na mocy rozporządzenia z dnia 7 października 2014 r. utworzył („odtworzył”, „przywrócił”) z dniem 1 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy w S. Tego samego dnia weszło w życie zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych oraz zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia wydziałów w sądach rejonowych (Dz.Urz.MS z 2014 r., poz. 170), zgodnie z którym w Sądzie Rejonowym w S. na mocy § 1 pkt 6 lit. b zostały zniesione wszystkie cztery (dotychczasowe) wydziały zamiejscowe z siedzibą w S. (VI Zamiejscowy Wydział Cywilny, VII Zamiejscowy Wydział Karny, VIII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych).

Skoro w dniu 1 stycznia 2015 r. - na skutek reorganizacji struktury

sądownictwa powszechnego przeprowadzonej z uwzględnieniem kryteriów (wytycznych) przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. - przestał istnieć (został zniesiony) wydział zamiejscowy Sądu Rejonowego w S. z siedzibą w S., w którym odwołujący się wykonywał czynności służbowe (po tym, jak został przeniesiony do Sądu Rejonowego w S. ze zlikwidowanego Sądu Rejonowego w S.) i jednocześnie utworzono („odtworzono”) Sąd Rejonowy w S., to Minister Sprawiedliwości był uprawniony, aby w trybie art. 4 ust. 1 tej ustawy przenieść sędziego J. C. do Sądu Rejonowego w S.. W tej sytuacji zaskarżona decyzja jest prawidłowa, bo zawiera uzasadnioną podstawę faktyczną oraz prawną. Oznacza to, że odwołanie jest pozbawione usprawiedliwionych podstaw i nie może być uwzględnione.

Wbrew twierdzeniom odwołującego się, jego przeniesienie na inne miejsce służbowe, dokonane zaskarżoną decyzją, nie naruszało standardów konstytucyjnych, na które skarżący powołał się (zresztą bez szerszej argumentacji) w uzasadnieniu podstaw odwołania. Wręcz przeciwnie, na podstawie ustalonych w sprawie okoliczności można powiedzieć, że zaskarżona decyzja „przywraca stan konstytucyjności”, bo na jej podstawie odwołujący się „na powrót” stał się sędzią Sądu Rejonowego w S., w którym pierwotnie (przed 1 stycznia 2013 r.) orzekał do czasu likwidacji (zniesienia) tej jednostki organizacyjnej wymiaru sprawiedliwości. Z kolei, zarzut braku „szczegółowego i rzeczowego” uzasadnienia zaskarżonej decyzji jest nietrafny, gdyż powołano się w niej na regulację art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., z czego wynikają przyczyny, z jakich odwołujący się sędzia zostaje przeniesiony na inne miejsce służbowe.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy oddalił odwołanie na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa i w związku z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2014 r.